

ВИЩИЙ СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ СУД УКРАЇНИ З РОЗГЛЯДУ ЦІВІЛЬНИХ І КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ

вул. П. Орлика, 4а, м. Київ, 01043

Голові Комітету
Верховної Ради України
з питань боротьби з організованою
злочинністю та корупцією
Бевзу В.А.

вул. М. Грушевського, 5,
м. Київ, 01008

Шановний Валерію Ананійовичу!

На Ваше звернення від 10 лютого 2012 року № 04-12/7-330 (вх. № 646/0/1-12 від 15 лютого 2012 року) надсилаємо Вам інформацію стосовно дотримання положень Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 07 квітня 2011 року № 3206-VI та пропозиції щодо підвищення ефективності його застосування.

Додатки:

1. Інформаційний лист щодо стану дотримання положень Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції» від 07 квітня 2011 року № 3206-VI та пропозиції щодо підвищення ефективності його застосування на 6 арк.

2. Дані щодо розгляду судами справ про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 172-2 – 172-9 Кодексу України про адміністративні правопорушення, та справ, порушених за вчинення злочинів, передбачених розділом XVII Особливої частини Кримінального кодексу України (статтями 364 – 370 КК України) в 2011 році у виді таблиць на 2 арк.

3. Аналітична довідка за результатами отриманих даних щодо розгляду судами справ про корупційні правопорушення в 2011 році на 3 арк.

З повагою

Заступник Голови

Вищий спеціалізований суд України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
вих № 8 - 306/0/4-12 від 07.03.2012

С.М.Міщенко
Верховної Ради України

14.03.2012 15:51

вх. № 44960

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ
щодо стану дотримання положень Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції» від 07 квітня 2011 року № 3206-VI та пропозиції щодо підвищення ефективності його застосування

Нині в Україні відбувається переосмислення і реформування кримінального законодавства, викликане зміною системи суспільних цінностей, прагненням України до євроінтеграції, а також необхідністю заповнення прогалин, які існують у чинному законодавстві, приведення його у відповідність із загальновизнаними принципами.

Слід зазначити, що яскравим прикладом прагнення нашої держави наблизитись до вимог та стандартів міжнародного, у тому числі європейського, співтовариства у сфері протидії та запобігання корупції є прийняття Верховною Радою України 07 квітня 2011 року законів України «Про засади запобігання і протидії корупції» № 3206-VI та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» № 3207-VI. Їх норми практично відтворюють положення Конвенції ООН проти корупції від 31 жовтня 2003 року та Кримінальної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією від 27 січня 1999 року.

Зазначимо, що на виконання вимог Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 07 квітня 2011 року № 3206-VI (далі – Закон) збори суддів Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ (далі – ВССУ) 12 жовтня 2011 року рішенням № 12 затвердили Положення про структуру і штатний розпис апарату ВССУ на 2012 рік, відповідно до якого в Управлінні кадрової роботи ВССУ створено сектор антикорупційного моніторингу.

Сектор антикорупційного моніторингу відповідно до ст. 11 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» та Указу Президента України «Про Порядок організації проведення спеціальної перевірки відомостей щодо осіб, які претендують на зайняття посад, пов’язаних із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування» від 25 січня

2012 року № 33/2012 здійснює спеціальну перевірку стосовно осіб, які претендують на зайняття посад в апараті ВССУ.

Крім того, при призначенні в апарат ВССУ працівників попереджають про спеціальні обмеження, встановлені Законами України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 року № 3723-XII та «Про засади запобігання і протидії корупції», щодо прийняття на державну службу та її проходження.

Державні службовці апарату ВССУ відповідно до ст. 12 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» та ст. 13 Закону України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 року № 3723-XII подають декларацію про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за минулий рік.

Крім того, для з'ясування стану здійснення правосуддя в Україні в частині притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні корупційних правопорушень, із метою однакового застосування матеріального закону, з'ясування характеру проблем і причин помилок у правозастосовній діяльності судів при розгляді вказаних категорій справ, а також напрацювання пропозицій щодо їх вирішення судовою палатою у кримінальних справах ВССУ головам апеляційних судів України 24 листопада 2011 року направлено лист № 1530/0/4-11 щодо проведення узагальнення судової практики розгляду справ зазначеної категорії (узагальнення апеляційних судів ще надходить).

Зазначимо, що розпорядженням Голови ВССУ від 01 лютого 2012 року № 55/0/12-12 затверджено «План роботи ВССУ на перше півріччя 2012 року», відповідно до пункту 2.12 якого в першому півріччі цього року (травень 2012 року) заплановано прийняття в першому читанні постанови пленуму ВССУ «Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі корупційні правопорушення».

На підставі даних, отриманих від апеляційних судів України, ВССУ здійснює узагальнення судової практики розгляду справ щодо корупційних правопорушень (зведені дані наведено у таблиці, яка додається).

Незважаючи на те, що проведення такого узагальнення ще не завершено, попередній аналіз судової практики надав можливість виявити ряд правових проблем, від вирішення яких залежить подальша активізація боротьби з корупцією. Як засвідчує аналіз, вказані проблеми зумовлені, з одного боку, неоднаковим розумінням працівниками правоохранних органів і суддями норм Закону та неправильним їх застосуванням, а з іншого - недосконалістю правового регулювання відповідальності за адміністративні корупційні правопорушення. До основних проблемних питань, які виникають при реалізації цього Закону, судова практика відносить:

- відсутність чіткого розмежування між діянням, за яке настає кримінальна відповідальність, і діянням, за яке особа може бути притягнута до адміністративної відповідальності. Так, на сьогодні існує суперечність між нормами, передбаченими ст. 368 КК України та ст. 172-2 КУпАП, а також між нормами, передбаченими ст. 172-3 КУпАП та ст. 369 КК України, оскільки зазначені статті діючого законодавства за своїми диспозиціями передбачають відповідальність різного виду, але фактично за аналогічні діяння. На думку судів, врегулювати ситуацію на законодавчому рівні можна шляхом внесення відповідних змін до КК України, зокрема слід визначити мінімальний розмір хабара, диференціювати розміри хабари та неправомірної вигоди, що сприятиме чіткому розмежуванню кримінально караного діяння, передбаченого ч. 1 ст. 368 КК України, від адміністративного корупційного правопорушення, передбаченого ст. 172-2 КУпАП. Також, з огляду на санкції ч.ч. 1 і 2 ст. 172-2 КУпАП, не вирішеним є питання конфіскації обіцяної/запропонованої неправомірної вигоди;

- наявну неузгодженість між нормами п. 4 ч. 2 ст. 4 Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції» і ст. 172-3 КУпАП. Так, у п. 4 ч. 2 ст. 4 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» прямо зазначено, що фізичні особи можуть бути суб'єктами відповідальності за корупційні правопорушення у разі одержання від них відповідними службовими особами неправомірної вигоди, тобто граматичне і системне

тлумачення диспозиції ст. 172-3 КУпАП та п. 4 ч. 2 ст. 4 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» вказує на те, що у випадках пропозиції надання службовій особі неправомірної вигоди фізична особа не може бути суб'єктом правопорушення, передбаченого ст. 172-3 КУпАП;

- неможливість визначення в деяких випадках суб'єктів правопорушення, передбаченого, зокрема, ст. 172-4 КУпАП. Зазначимо, що п. 2 ч. 1 ст. 7 Закону передбачає заборону входження до складу органу управління чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку. З урахуванням змісту ст. 1 Закону України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 року № 1576-XII в судовій практиці виникає питання, чи є порушенням п. 2 ч. 1 ст. 7 Закону заснування господарських товариств, входження до складу товариства, зокрема акціонерного, шляхом придбання акцій, особою, яка є суб'єктом корупційного правопорушення та як зазначені дії співвідносяться з корпоративними правами особи;

- питання, які виникають при притягненні винної особи до адміністративної відповідальності за ст. 172-7 КУпАП, з приводу розуміння закріплених Законом обмежень щодо роботи близьких осіб. Так, відповідно до абз. 3 ч. 1 ст. 9 Закону обмеження не поширюються на осіб, які працюють у сільській місцевості, гірських населених пунктах, осіб, які працюють в галузі освіти, науки, культури, охорони здоров'я, фізичної культури та спорту. Наприклад, чи є працівниками галузі культури журналісти місцевої преси, що перебуває на балансі Рад, держадміністрацій; працівниками галузі охорони здоров'я – ветеринари; чи можна віднести до осіб, які працюють у сільській місцевості, працівників лісництв? Із положень цієї статті Закону (передбачення в одних випадках обмежень, а в інших – ні) незрозуміло, чи наявний склад адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172-7 КУпАП, якщо центральний офіс, де працює службова особа, знаходиться у місті, а відділення, де працює син цієї особи – у гірському або сільському населеному пункті;

- питання, щодо змісту об'єктивних та суб'єктивних ознак злочину, передбаченого ст. 369-2 КК України, його відмежування від суміжних злочинів;

- питання, пов'язані із неузгодженістю норм як самого Закону, так і неврахування ним змісту інших нормативно-правових актів України. Наприклад, законодавець у ч. 1 ст. 365-2 КК України використав формулювання «аудитор, нотаріус, оцінювач, інша особа, яка *не є державним службовцем, посадовою особою місцевого самоврядування*, але здійснює професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг, у тому числі послуг експерта, арбітражного керуючого, незалежного посередника, члена трудового арбітражу, третейського судді (під час виконання цих функцій)». Передбачене у цих нормах обмеження «*не є державним службовцем, посадовою особою місцевого самоврядування*» вказує на те, що *не підлягає кримінальній відповідальності* за вчинення дій, передбачених ч.ч. 1 ст.ст. 365-2, ст. 368-4 КК України, аудитор, нотаріус, оцінювач, інша особа, яка здійснює професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг, у тому числі послуг експерта, арбітражного керуючого, незалежного посередника, члена трудового арбітражу, третейського судді (під час виконання цих функцій), якщо *така особа є державним службовцем чи посадовою особою місцевого самоврядування*. Відповідно, не підлягає кримінальній відповідальності за ч. 1 ст. 368-4 КК України особа, яка запропонувала надала чи передала таким особам неправомірну вигоду за вчинення дій або бездіяльність з використанням наданих їй повноважень в інтересах особи, яка запропонувала, надала чи передала таку вигоду, або в інтересах третіх осіб. Зазначимо, що судовий експерт державної спеціалізованої установи (бюро судово-медичної експертизи, тощо), наприклад, є державним службовцем, а отже, він не підлягає кримінальній відповідальності за цією статтею. Зауважимо, що ч. 3 ст. 368-4 КК України використаного у ч. 1 цієї статті та ч. 1 ст. 365-2 КК України обмеження не містить, а відтак до кримінальної відповідальності за

вчинення дій, передбачених ч.ч. 3 і 4 ст. 368-4 КК України, підлягає аудитор, нотаріус, експерт, оцінювач, третейський судя або інша особа, яка здійснює професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг, а також незалежний посередник чи арбітр при розгляді колективних спорів, незалежно від того, чи є така особа державним службовцем або посадовою собою місцевого самоврядування, чи ні.

Вважаємо, що викладені вище питання з метою підвищення ефективності застосування положень Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» потребують законодавчого врегулювання шляхом внесення відповідних змін до зазначеного Закону, КУпАП та КК України.

Заступник Голови

С.М. Міщенко

**ДАНІ РОЗГЛЯДУ СУДАМИ СПРАВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНИ
СТАГТЬМИ 172-2 – 172-9 ГЛАВИ 13-А КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ
В 2011 РОЦІ**

№ п/ п	Області України	Розгляд справ у першій інстанції				Статті, передбачені Главою 13-А КУПАП				Апеляційне провадження										
		к-сть справ, що поступи- ло	к-сть розглян- утих справ	Притяну- то до адмін. відповіда- льності	Закрито за малозна- чністю діяння	Закрите за відсутно- стю складу право- поруш.	Повер- нено на до- форма- ціони- ння	172- 2	172- 3	172- 4	172- 5	172- 6	172- 7	172- 8	172- 9	Залиши- ено без змін	Закри- то (п.1 ч. 1 ст. 247)	Приг- яднен- о до адм. від- сті	Звільне- но за ст. 22 КУПАП	Інше рішення
1	м. Київ	98	70	55		16	1	20	54	18	11	9	-	3	3	-	5	10	3	7
2	Київська	30																		
3	м. Севастополь	27	17	11	4	6	17	5	2	1										
4	АРК	34																		
5	Волинська	41	41	29	6	6	18	7	2											
6	Дніпропетровсь- ка	13	5	6	8	2														
7	Донецька	94		16	9															
8	Закарпатська	18																		
9	Запорізька			Даних не надано																
10	Житомирська	18		16	1															
11	Івано- Франківська	16		13																
12	Луганська	101		87	1	11	2													
13	Кіровоградська	17		11	1															
14	Миколаївська	34		6																
14	Одеська	75																		
15	Полтавська	49	42	37	5															
16	Рівненська	22		12	4															
17	Сумська	72	66	60	6	4														
18	Тернопільська	62		43	4	3	7													
19	Харківська			Даних не надано																
19	Херсонська	23		23	2															
20	Хмельницька	37		30	7															
21	Черкаська	47	38	31	7															
22	Чернівецька	31																		
23	Чернігівська	49	49																	
	ВСЬОГО	1008	323	485	9	89	2	57	360	95	126	19	65	9	12	37	29	5	3	85

**ДАНІ РОЗГЛЯДУ СУДАМИ СПРАВ, ПОРУШЕНИХ ЗА ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ
СТАТЯМИ 364-370 РОЗДЛУ ХVІІІ ОСОБЛИВОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ
В 2011 РОЦІ**

АНАЛІТИЧНА ДОВІДКА
за результатами отриманих даних щодо розгляду судами
справ про корупційні правопорушення в 2011 році

I. У 2011 році до суду першої інстанції надійшло 1008 матеріалів про вчинення адміністративних корупційних правопорушень, передбачених главою 13-А КУпАП «Адміністративні корупційні правопорушення».

З яких:

- найбільша кількість матеріалів – 360 – справи про вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172-2 КУпАП «Порушення обмежень щодо використання службового становища»;
- 126 матеріалів щодо вчинення особами адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172-4 КУпАП «Порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності»;
- 95 матеріалів щодо вчинення особами адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172-3 КУпАП «Пропозиція або надання неправомірної вигоди»;
- 68 матеріалів щодо вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172-7 КУпАП «Порушення вимог щодо повідомлення про конфлікт інтересів».

Найменшою є кількість розглянутих справ щодо вчинення особами адміністративних правопорушень, передбачених:

- ст. 172-5 КУпАП «Порушення встановлених законом обмежень щодо одержання дарунка (пожертв)» – 19 справ;
- ст. 172-9 КУпАП «Невжиття заходів щодо протидії корупції» – 12 справ;
- ст. 172-8 КУпАП «Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень» – 9 справ.

За звітній період судами першої інстанції:

- визнано винними та притягнено до адміністративної відповідальності 485 осіб;

- повернено на дооформлення 57 матеріалів, які надійшли для розгляду (підставами повернення були порушення органом вимог ст.ст. 254, 256 КУпАП, зокрема невручення копії протоколу про адміністративне правопорушення особі, яка притягується до відповідальності; неконкретне формулювання обставин правопорушення; неналежне оформлення адміністративного матеріалу і відсутність його опису);

- звільнено від адміністративної відповідальності:

- а) у зв'язку із закінченням строків накладення адміністративного стягнення, передбачених ст. 38 КУпАП, – 2 особи;
- б) у зв'язку з малозначністю діяння відповідно до ст. 22 КУпАП – 7 осіб;
- в) у зв'язку з відсутністю в діях особи складу адміністративного правопорушення на підставі ч. 1 ст. 247 КУпАП - 98 осіб.

До апеляційної інстанції у 2011 році надійшло 159 скарг і протестів прокурора на рішення суду першої інстанції. За результатами розгляду суд апеляційної інстанції:

- залишив рішення суду першої інстанції без змін у 37 справах;
- закрив провадження у 29 справах на підставі ч. 1 ст. 247 КУпАП у зв'язку з відсутністю в діях особи складу адміністративного правопорушення;
- скасував 3 постанови суду першої інстанції, а осіб звільнив від адміністративної відповідальності на підставі ст. 22 КУпАП за малозначністю правопорушення;
- змінив рішення суду першої інстанції у 85 справах.

ІІ. У 2011 році до суду першої інстанції надійшло 593 кримінальні справи, порушених за вчинення злочинів, передбачених розділом XVII КК України «Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов’язаної з наданням публічних послуг».

Серед них:

- 200 кримінальних справ порушені за вчинення злочину, передбаченого ст. 368 КК України «Одержання хабара»;

- 96 кримінальних справ – за вчинення злочину, передбаченого ст. 365 КК України «Перевищення влади або службових повноважень»;
- 80 кримінальних справ – за вчинення злочинів, передбачених ст. 364 КК України «Зловживання владою або службовим становищем».

Водночас лише одну кримінальну справу розглянуто в суді першої інстанції за вчинення злочину, передбаченого ст. 369 КК України «Пропозиція або давання хабара».

Судами першої інстанції прийнято рішення:

- про визнання винними та притягнення до кримінальної відповідальності щодо 384 осіб у 334 кримінальних справах;
- про повернення на додаткове розслідування 28 кримінальних справ;
- про звільнення від кримінальної відповідальності 113 осіб, вилучено – 5 осіб.

У 2011 році до апеляційної інстанції надійшло 59 скарг, за результатами розгляду яких рішення суду першої інстанції:

- залишено без змін у 25 випадках;
- скасовано у 25 випадках;
- змінено у 9 випадках.

Слід зазначити, що до відповідальності за корупційні правопорушення здебільшого притягаються керівники і спеціалісти державних структур нижчої ланки, як правило, не вище районної. Серед притягнутих до відповідальності найбільше службовців органів місцевого самоврядування (сільських голів, секретарів сільських рад, тощо) та державних службовців районних державних адміністрацій.

Заступник Голови

С.М. Міщенко